

په مارچي ولسوالي کي د غنمو د توليد اقتصادي تحليل

پوهندوی ډاکټر علي احمد*^۱، حميد الله هدايت^۲، پوهنيار بريالی رفيع^۳

^۱کرنيز اقتصاد او ترويج خانکه، کرهني پوهنځی، هلمند پوهنتون

^۲اداره او تشبثات خانگي محصل، اقتصاد پوهنځی، بټ پوهنتون

^۳د بنوالی خانکه، کرهني پوهنځی، هلمند پوهنتون

د مسؤل ایمیل آدرس: aada.aliahmad@gmail.com

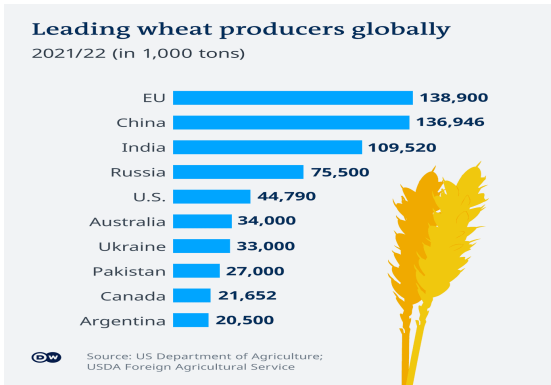
لنډيز

دا څېړنه د هلمند په ولايت کي د غنمو د توليد اقتصادي تحليل کال (۱۳۹۹-۱۴۰۰) سرليک لاندې په ۱۴۰۱ هجري شمسي کال کي ترسره کړه. د څېړني عمده موخي د غنمو د توليد لگښت معلومول، مجموعي او خالص عوايد تحليل کول، د غنمو د مارکيټينگ چينلونه موندل او د غنمو په توليد کي خنډونه او حل لاري وړاندي کول. د څېړني لپاره مو د هلمند ولايت مارجه ولسوالي په قصدي ډول وټاکل، (۶۰) تنه ځواب ورکونکي مو په تصادفي ډول وټاکل او شپږ کلي مو په قصدي ډول انتخاب کړي وه. چي د يادو ځواب ورکونکو (کروندگرو) څخه د مهالوېش او پوښتنپاڼو له طريقه لومړني معلومات ترلاسه کړو. د دوی کروندې مو په دريو کټگوريو ويشلي وې (کوچنی ۱-۳ جريبه)، (ميانه ۳-۵ جريبه) او (لويه ۵-پورته جريبه) کروندې چي د هري کروندې لپاره مو (۲۰) کسان انتخاب کړي وه. چي د څېړني په نتيجه کي مو دا وموندل، چي د کوچنی، ميانه او لويي کروندې د توليد لگښت په ترتيب سره (۴۰۷۲۱)، (۷۷۰۲۳) او (۱۵۱۲۸۰) افغانی په اوسط ډول دی. د کوچنی، ميانه او لويي کروندې ټوله عوايد په ترتيب سره (۶۲۸۳۱)، (۱۲۹۳۴۸) او (۳۰۲۷۸۳) افغانی په اوسط ډول په لاس راغلی دی. د کوچنی، ميانه او لويي کروندې خالص عوايد په ترتيب سره (۲۲۱۱۰)، (۵۲۳۲۵) او (۱۵۱۵۰۰) افغانی په اوسط ډول دی. او د مارکيټينگ دوه چينلونه مو و موندل (توليد کوونکي - عمده فروش - مصرف کوونکي) او (توليد کوونکي عمده فروش - پرچون فروش - مصرف کوونکي). د توليد او مارکيټينگ ستونزي عبارت دي د اوبو کموالی، د اصلاح سوي تخمونو نشتوالی، مرضونه، افتونه، د منظم مارکيت نشتوالی، د مناسب ساتنځايونو نشتوالی، د پروسيس نشتوالی او په مارکيت کي د گدام نشتوالی.

کلیدي کليمي: غنم، توليد لگښت، مجموعي عوايد، خالص عوايد او ستونزي.

سريزه

غنم د نړۍ په شاوخوا ۱۲۰ هيوادونو كې كرل كيږي. د غنمو لوی تولیدونکي هيوادونه چين، هند، امريکا، روسيه، کاناډا او استراليا دي. چين د غنمو ترټولو لوی تولید کونکي هيواد دی، چي په ۲۰۰۹ کال کي يې ۱۱۵.۱۰ ميليون ټنه کلنی تولید درلود او وروسته هند د ۸۰.۸۰ ميليون ټنو تولید سره. د نړۍ د غنمو په توليزه توگه (۶۸۵.۸۰ ميليونه ټنه) تولید کي ۱۶.۷۹ سلنه برخه د چين او ورپسې هند (۱۱.۷۸ سلنه) جوړوي. په نړۍ کي د غنمو په عمده تولیدونکو هيوادونو کي د غنمو تولید په لمړي شکل کي بنودل سوی دی. (FAO, 2022).

۱ شکل: د غنمو تولید په میلیون ټن کال

مواد او کړنلاره

الف. د څېړني ځای او وخت

دا څېړنه مو د هلمند په ولایت مارچی ولسوالۍ کي د غنمو د تولید اقتصادي تحلیل تر سرلیک لاندې په ۱۴۰۱ هجري شمسي کال کي ترسره کړې ده.

ب. د څېړني ډيزاين

د څېړني لپاره مو هلمند ولایت او مارجه ولسوالۍ په قصدي ډول وټاکل. په دې ولسوالۍ کي (د اخکزو بلاک، تاجکانو بلاک، ون سي بلاک، وردگانو بلاک، کاکړانو بلاک او تو سي بلاک) په تصادفي ډول انتخاب کړل او همدا راز د څېړني لپاره مي په دغو ساحو کي (۶۰) کسان (ځواب ورکونکي) په تصادفي ډول انتخاب کړل تر څو له هغوي څخه د دوی د ځمکو اړوند لکه لگښت، حاصل، عوايد، ستونزي او داسي نورو په اړه معلومات راټول او تجزيه کړو او د ځواب ورکونکو د غنمو کروندې مو په درو گټگوريو وویشلې، چي په لاندې (جدول) کي بنودل سوي دي:

غنم (*Triticum aestivum*) د هر هيواد مهم خوراکي غلې او خوراکي سرچينې دي چي د ټول خوراکي توکو د پروټين لويه برخه برابروي. دا د نړۍ په رژيم کي د نورو حبوباتي فصلونو په پرتله ډير کالوري او پروټينونو کي مرسته کوي. د غنمو اوږه د چپاټو، ډوډۍ، پاستا، بيسکويټونو، ډلونو او سمولينا او نورو په جوړولو کي کارول كيږي، غنم د ايتانول، بير، د غنمو پر بنسټ د کاسميټکس، پوليمر، چپکونکو، رالونو او نورو لپاره د خامو موادو په جوړولو کي هم کارول كيږي. د غذايي فايبر سرچينه د هاضمي اختلالاتو، د غاښونو اختلالاتو، د پوستکي ناروغيو او د غاښونو درد او داسي نورو په مخنيوي او درملنه کي مرسته کوي. د غنمو غذايي ارزښت (۱.۱ جدول) د کاربوهايډريټ، پروټين، غوړ، ویتامينونو منرالونه او فايبر او نور په شمول د لوی شمير اجزاو د ځانگړي ترکيب څخه رامینځته كيږي. غنم د ژمي فصل دی او په ټول هند کي د سمندر له سطحي څخه تر ۳۵۰۰ څخه تر ۴۰۰۰ مترو پوري په هماليا کي کرل كيږي. د کرنې او ودي د دورې لپاره مناسبه تودوخه د ۲۰°C څخه تر ۲۵°C پوري ده. دا روښانه لمر ته اړتيا لري د بلوغ په وخت کي دا په ټولو خاورو کي کرل کيدای سي چي pH يې له ۵ څخه تر ۷.۵ پوري وي. د نسبي رطوبت ۶۰-۷۰ سلني ددې نبات د ودي په موده کي مناسب دی. عموماً، د غنمو ډډ (تنه) د ۸۰ څخه تر ۱۲۰ سانتي مترو پوري سيند، سلنډر، نرم او اوږدوالی لري ۱ جدول: د غنمو غذايي ارزښت (۱۰۰ گرامه) يي د وړو شمېر رسيري. د غنمو دانه د ډير پتلي پيري کارپ طبقې پواسطه پوښل كيږي چي درې برخي لري لکه بران، اندوسپرم او جراثيم (Bakhru, 1996).

S. N	Nutrient	Amount
۱	Protein (%)	۱۲.۱
۲	Fat (%)	۱.۷
۳	Minerals (%)	۲.۷
۴	Fibre (%)	۱.۹
۵	Carbohydrates (%)	۶۹.۴
۶	Calcium	۴۸ mg
۷	Phosphorus	۳۵۵ mg
۸	Iron	۱۱.۵۰ mg
۹	Calorific value	۳۴۱
۱۰	Vitamin complex	B Small amount

Source: By H.K. Bakhru

٩ جدول: د لویو کروندو لگښت (افغانی)

		Irrigation	URA and DAP	Chemical	Seed	Farmer	Harvest and Tresh	Mola share	Depreciation	land preparation	Animal fertilizer
N	Valid	20	20	20	20	20	20	20	20	20	20
	Missing	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Mean		14887.25	37705.00	7912.50	9157.50	18431.00	12558.00	18215.00	4745.00	14940.00	11725.00
Minimum		3915	10000	2500	1500	0	1050	5600	0	4000	0
Maximum		37500	65000	13000	26250	81620	23400	49000	23000	37500	40000
Sum		297945	754100	158250	183150	368820	251120	384300	94400	298800	234500
Percentiles	25	12637.50	28250.00	6750.00	5187.50	0	8750.00	12075.00	2000.00	9000.00	3625.00
	50	14605.00	37500.00	7875.00	8125.00	7000.00	13000.00	15400.00	3000.00	9750.00	10000.00
	75	16657.50	46062.50	9750.00	12875.00	26250.00	16875.00	26250.00	4750.00	21750.00	20000.00

منبع: د ساحې څخه راټول سوي معلومات (۱۳۹۹ کال)

۳.۳ د غنمو د تولید مجموعي او خالص عواید:

۳.۱.۳ د غنمو د کوچني کروندو مجموعي او خالص عواید په (۷ جدول) کي ښودل سوي دي.

۷ جدول: په کوچني کروندې کې مجموعي او خالص عواید (افغانی)

		total revenue of wheat	per jerib revenue of wheat	net revenue	net revenue per gerib
N	Valid	20	20	20	20
	Missing	0	0	0	0
Mean		62831.00	19006.25	22110.00	9732.00
Minimum		16800	9100	5000	3250
Maximum		70000	24500	56000	34500
Sum		958440	380125	442200	194640
Percentiles	25	38430.00	14000.00	7125.00	5150.00
	50	44100.00	21000.00	18000.00	7915.00
	75	68250.00	23330.00	29500.00	12497.50

منبع: د ساحې څخه راټول سوي معلومات (۱۳۹۹ کال)

۳.۲ د غنمو د میانه کروندو مجموعي او خالص عواید په (۸ جدول) کي ښودل سوي دي.

۸ جدول: په میانه کروندې کې د مجموعي او خالص عواید (افغانی)

		total revenue of wheat	per jerib revenue of wheat	net revenue	net revenue per gerib
N	Valid	20	20	20	20
	Missing	0	0	0	0
Mean		129348.00	20322.50	52325.00	12402.50
Minimum		65800	12000	20000	4000
Maximum		105000	28000	77000	20000
Sum		1850800	406450	1046500	248050
Percentiles	25	84000.00	18350.00	32000.00	7187.50
	50	94500.00	21000.00	58000.00	13500.00
	75	103250.00	22312.50	73750.00	18250.00

منبع: د ساحې څخه راټول سوي معلومات (۱۳۹۹ کال)

۳.۳ د غنمو د لویو کروندو مجموعي او خالص عواید په (۹ جدول) کي ښودل سوي دي.

۹ جدول: په لویو کروندې کې مجموعي او خالص عواید (افغانی)

		total revenue of wheat	per jerib revenue of wheat	net revenue	net revenue per gerib
N	Valid	20	20	20	20
	Missing	0	0	0	0
Mean		302783.00	21953.35	151500.00	9787.00
Minimum		7000	10180	21000	1070
Maximum		350000	46660	1400000	18660
Sum		3213000	439067	3030000	195740
Percentiles	25	78750.00	17500.00	53750.00	4100.00
	50	140000.00	18875.00	98250.00	9772.50
	75	206500.00	24582.50	112000.00	13577.50

منبع: د ساحې څخه راټول سوي معلومات (۱۳۹۹ کال)

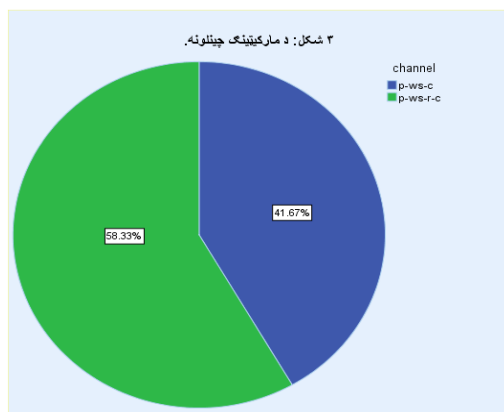
۴.۳ د غنمو د مارکیتینګ چینلونه:

د څېړنې په نتیجه کې د مارکیتینګ دوه چینلونه و موندل سول، چې په لاندې ډول سره دي.

Producer → Wholesaler → Consumer

Producer → Wholesaler → Retailer → Consumer

په لومړي چینل کې تولید کوونکي خپل محصولات پر عمده فروش پلوري او عمده فروشان یې پر مصرف کوونکو پلوري، په یاده ساحه کې ددغه چینل کارونکي (۲۵) کسان وه چې ۴۱.۶۷٪ (۴۱.۶۷) سلنه کیری (۳ شکل). په دوهم چینل کې تولید کوونکي خپل محصولات پر عمده فروشانو پلوري او عمده فروشان دغه محصولات پر پرچون فروشانو پلوري او پرچون فروشان یې پر مصرف کوونکو پلوري، په یاده ساحه کې دغه چینل کارونکي (۳۵) کسان وه، چې ۵۸.۳۳٪ سلنه جوړوي.

منبع: د ساحې څخه راټول سوي معلومات (۱۳۹۹ کال)

۵.۳ د غنمو په تولید او مارکیتینګ کې ستونزې:

۵.۱. د غنمو په توليد كې ستونزي په (۱۰ جدول) كې ښودل سوي

شماره	د ستونزی ډول	د ځواب ورکونکو شمیر	درجه
۱	د اوبو کموالی	۶۰ (۱۰۰٪)	لومړۍ
۲	اصلاح سوو تخمونو نشتوالی	۵۴ (۹۰٪)	دوهمه
۳	مرضونه	۴۵ (۷۵٪)	دریمه
۴	آفتونه	۳۹ (۶۵٪)	څلورمه

پایله

۱: د څېړني لپاره مو د هلمند ولايت شمال لويديځه ولسوالي (مارجه) په قصدي ډول ټاکلې ده (۶۰) تنه ځواب ورکونکي مو په تصادفي ډول وټاکل او د دوی کروندې مو په دريو کټگوريو و ویشلې (کوچنی ۱-۳ جریبه)، (میانه ۳-۵ جریبه) او (لویه ۵ - څخه پورته) د هري کروندې لپاره مو (۲۰) ځواب ورکونکي (کروندگر) انتخاب کړل.

۲: د څېړني په نتیجه کي مو دا وموندل چي د کوچنی، میانه او لویو کروندو د تولید لگښت په ترتیب سره (۴۰۷۲۱)، (۷۷۰۲۳) او (۱۵۱۲۸۰) افغانۍ په اوسط ډول دی.

۳: د څېړني په نتیجه کي مو دا مشاهده کړل چي د کوچنی، میانه او لویو کروندو مجموعي عواید په ترتیب سره (۶۲۸۳۱)، (۱۲۹۳۴۸) او (۳۰۲۷۸۳) افغانۍ په اوسط ډول سره دي.

۴: د څېړني په نتیجه کي مو دا ترلاسه کړل چي د کوچنی، میانه او لویو کروندو خالص عواید په ترتیب سره (۲۲۱۱۰)، (۵۲۳۲۵) او (۱۵۱۵۰۰) افغانۍ په اوسط ډول په لاس راغلي دي.

۵: د څېړني په ساحه کي مو دوه چینلونه و موندل. (تولید کوونکي، عمده فروش، مصرف کوونکي)

او (تولید کوونکي، عمده فروش، پرچون فروش، مصرف کوونکي).

۶: د غنمو په تولید کي عمده ستونزي عبارت دي د اوبو کموالی (۱۰۰٪)، د اصلاح سوي تخمونو نشتوالی (۹۰٪)، مرضونه (۷۵٪) او آفتونه لکه خزندې (۶۵٪).

۷: د مارکیتینګ عمده ستونزي عبارت دي له (مناسب ساتنځایونو نشتوالی (۱۰۰٪)، پروسیس نشتوالی (۹۸.۳٪)، منظم مارکیت نشتوالی (۹۶.۶٪)، د دولت لخوا د غنمو محصولاتو لپاره د نرخ نه تعین کول (۹۵٪)، ارزانه قیمت (۹۰٪)، خرابه لار (۷۰٪) او په مارکیت کي د گدام نشتوالی (۶۰٪).

۱۰ جدول: د غنمو په تولید کي ستونزي

منبع: د ساحي څخه راټول سوي معلومات (۱۳۹۹ کال)

۵. د غنمو په مارکیتینګ کي ستونزي په (۱۱ جدول) ک ښودل سوي دي.

شماره	د ستونزی ډول	د ځواب ورکونکو شمیر	درجه
۱	مناسب ساتنځایونه	۶۰ (۱۰۰٪)	لومړۍ
۲	پروسیس	۵۹ (۹۸.۳٪)	دوهمه
۳	منظم مارکیت	۵۸ (۹۶.۶٪)	دریمه
۴	د دولت لخوا د غنمو محصولاتو لپاره د نرخ نه تعین کول	۵۷ (۹۵٪)	څلورمه
۵	ارزانه قیمت	۵۴ (۹۰٪)	پنځمه
۶	خرابه لار	۴۲ (۷۰٪)	شپږمه
۷	په مارکیت کي د گدام نشتون	۳۶ (۶۰٪)	اوومه

منبع: ۱۱ جدول: د غنمو په مارکیتینګ کي ستونزي

Sagwal, R.C. and R.S. Malik (2002). Constraints Oriented Strategy for Resources Management in Cotton-Wheat Cropping System. *Indian Economic Panorama*, 11(4):24-27.

Saxena, H.K. and S.C. Mathur (1980). Surplus of Wheat at Farms Level. *Agricultural Marketing*, 23(3):21-23.

Shalendra and G.N. Singh (2001). Economics of Production, Marketing and Storage of Wheat in District Kanpur (Nagar) U.P. *The Bihar Journal of Agricultural Marketing*, 9(1), 7-20.

Sharma, K.K. and A.K. Ratee (1985). Factor Use Efficiency in Haryana Agriculture. *Agricultural Economics Review*, 27(3):115-130.

Sindhu, R.S. and Mini, Goyal (2002). Shifts in Area, Production and Productivity of Wheat and Rice in Punjab. *Indian Economic Panorama*, 12 (3):29-34.

Singh and Chahal (2009). Extent of Adoption of Various Recommended Technologies in Wheat Cultivation. *Agricultural Economics Research Review*, (22):349-354.

Singh, Bhupinder, A.J. Singh and K.C. Dhawan (1980). A Study in to Price Spreads for Wheat and Paddy in the Punjab State. *Agricultural Marketing*, 23 (1):7-11.

Soni, S.N., P.C. Mishra and S.M. Kurmawanshi (2000). Economics of Technical Chang of Wheat Production in Sagar District of Madhya Pradesh. *Crop Research Hisar*, 19(3):452-456.

Thakur, P., L.S. Tomar and R. A. Gaur (1996). Constraints in Adoption of Improved Technology of Wheat Cultivation. *Agricultural Science Digest, Karnal*. 16(3):213-215.

U.D. Department Of Agriculture. (2021). Leading Wheat producers globally. United State: U.D. Department Of Agriculture.

U.D. Department Of Agriculture. (2015). Afghanistan:2015/2016 Wheat Production Above Avarage but Down from last year. United State: U.D. Department Of Agriculture.

اخځليکونه

Annual Agriculture Statistics (2010). Commissioner of Land Records and Settlements, Gwalior, Madhya Pradesh.

ahmad et al. (2021). profitability of Wheat production in Nawa District of Helmand province, Afghanistan. *International Journal of Innovative Science and Research Technology*, 6(6), 1249-1252.

Ahmad et al. (2017). Integrated farming system for Helmand province, Afghanistan. *International Journal of Advanced Education and Research*, 2(5), 62-67.

Banafar, K.N.S. (2005). Economics of Wheat Cultivation in Sehore District of Madhya Pradesh. *Agricultural Marketing*, 48(3),18-22.

Bakhru,H.K. (service, 2021/22) (1996). Nutritional Value of Wheat. *international Journal of Advaced education research*.

Dwivedi, Sudhakar and N.P. Singh (2000). A Study of Resource Use Efficiency of Wheat Crop in Agra District. *Journal of Agriculture and Scientific Research*, 36(1/2): 14-18.

food and agriculture organization of united nation. (2022). Global Information and Early Warning System Afghanistan: food and agriculture organization

Goel Veena (2000). A Study of Market Arrivals and Procurement Pattern of Wheat by Public and Private Agencies in Punjab. *Indian Journal of Regional Science*, 32(2):94-102.

Jain, K.K. (1993). An Appraisal of Costs and Prices on Different Farms in Punjab. *Agricultural Situations in India*, 47 (10):763-773.

Kumar, Anuj and Randhir Singh (2003). Wheat Production Constraints in Jharkhand. *Agricultural Extension Review*, pp: 26-30.

Mishra, G.P., F. Uddin and B.K. Bajpai (1988). Wheat Marketing in Eastern Uttar Pradesh: Evidences and Implications. *Agricultural Situation in India*, 42(11):975-980.

Pandey, R.K. (2001). Yield Gap of Wheat and Constraints in Adoption of New Technology by the Farmers in Plateau Region of Bihar. *The Bihar Journal of Agricultural Marketing*. 9(2), 155-162.

An Economic Analysis of Wheat Production in Marja District

Dr. Ali Ahmad^{1*}, Hamidullah Hedayat² and Baryalai Rafi³

¹Associate Professor and Chief of Research and Publications, Department of Agricultural Economics and Extension, Agriculture Faculty, Helmand University. Email: aada.aliahmad@gmail.com

²Student, Department of Public Administration, Faculty of Economics, Bost University

³Teaching Assistant, Department of Horticulture, Agriculture Faculty, Helmand University

Abstract

This study entitled “an economic analysis of wheat production in Marja District of Helmand Province” was conducted in 2022. The main objective of the research was to determine the cost of wheat production, analyze gross and net income, find out wheat marketing channels and problem of production. For the research, we selected the Marjah district of Helmand province purposively, selected (60) respondents randomly as well as six villages purposively in order to gather relevant information from them. For the method of primary data collection. We have divided their fields into three categories (small: 1-3 Jeribs), (medium: 3-5 Jeribs) and (large: above 5 Jerib) and have chosen (20) respondents for each field. As a result of the research, we found that the production cost of small, medium and large fields were (40721), (77023) and (151280) Afghanis respectively. The total income of the small, medium and large farms has reached (62831), (129348) and (302783) Afghanis respectively. The net income of small, medium and large farms is (22,110), (52,325) and (151,500) Afghanis respectively. We found two marketing channels of Wheat (producer-wholesaler-consumer) and (producer-wholesaler-retailer-consumer). The major problems associated in the Production and marketing of wheat were lack of irrigation water, lack of improved seeds, diseases, pests, lack of regular marketing, lack of proper storage facilities and lack of processing.

Keywords: Wheat, Production Cost, Gross Returns, Net Returns and Problem